

Korai tervezés

HUNGARIAN | ENGLISH

Ez a tájékoztató lap megtárgyalja, hogy hogy kell előre tervezni és pénzügyi és jogi ügyeket elintézni valamint megadja, hogy kik azok a személyek és szervezetek, akik segíteni tudnak.

A demencia különböző egyénekre különféleképpen hat. Van olyan egyén, aki a korai stádiumban elveszti a pénzügyi vagy üzleti készségét, de mások lehet hogy tovább megtartják e készségüket.

De előbb utóbb az egyén készsége romlani fog, és a demens egyén nem fog tudni a saját anyagi és jogi ügyeiben dönteni.

Hogy kell előre tervezni

Ha előre tervezünk, akkor ez könnyebbé teszi a család és a gondozók számára a demens egyén ügyeinek az intézését. Ez azt is jelentheti, hogy a demens egyén is részt vehet a tervezésben és elérheti azt, hogy a kívánsága szerint intézkedjenek, ahogy ő akarja.

Amennyire lehetséges kérdezzük meg a demens egyént addig, ameddig még képes a megbeszélésben részt venni és jogilag képes okmányt aláírni.

Anyagi ügyek

Ha egy bankszámla mindkét néven van, akkor a demens egyén társa továbbra is használhatja a számlát, anélkül, hogy meg kellene valamit változtatni. Előfordulhatnak problémák azonban, ha a demens egyén nem megfelelően használja a számlát, vagy ha a számla csak a demens egyén nevében van. Ezeket a nehézségeket el lehet kerülni azáltal, hogy a demens egyén, amíg jogilag képes, meghatalmaz egy másik személyt, hogy a számlát vezesse. Fontos figyelembe venni, hogy ez a meghatalmazás érvénytelen, ha akkor tölti ki az egyén, amikor már jogilag nem képes. Ha az egyén nem hajlandó beleegyezni abba, hogy az elrendezés megváltozzon, akkor talán érdemes a bankigazgatótól tanácsot kérni, hogy mi volna a megoldás.

Így kell előre tervezni:

- Vezessünk minden pénzügyi számlát két aláírással
- Beszéljünk meg egy pénzügyi tanácsadóval a jövőbeli anyagi ügyeinket
- Intézzük el, hogy hogy és mikor jut a demens egyén a pénzéhez

Ki tud segíteni?

- Bankigazgató
- Meghatalmazott pénzügyi tanácsadó
- Ügyvéd
- Dementia Australia

Maradandó meghatalmazás

A legtöbb államban vagy területen aláírhat egy egyén, aki erre az aláírás idején jogilag képes, egy okmányt, amelyet maradandó meghatalmazásnak hívunk. Egy maradandó meghatalmazás az egy jogi elrendezés, amely lehetővé teszi azt, hogy egy megnevezett személy egy másik egyén anyagi ügyeit gondozza, ha ez az egyén erre képtelen lesz. Sok embernek van maradandó meghatalmazása, függetlenül attól, hogy mi a betegsége vagy a diagnózisa.

Rendes vagy általános meghatalmazás is létezik, de az csak addig érvényes, ameddig egy egyén jogilag képes. Egy maradandó meghatalmazás az egyén haláláig érvényben marad, hacsak nem visszavonják.

A maradandó meghatalmazás egyik előnye az, hogy a demens egyén választhat valakit, hogy az anyagi és jogi ügyeit helyette vezesse akkor, amikor a demens egyén erre többé már nem képes.

Így kell előre tervezni:

- Intézzük el, hogy a demens egyénnek legyen alkalma arra, hogy megfontolja minél előbb a diagnózis után és amíg még erre képes, hogy készít-e maradandó meghatalmazást, ha még ilyen nincs.
- Intézzük el, hogy a családtagoknak és a gondozóknak is legyen maradandó meghatalmazásuk, hogy így biztosítsuk, hogy az ő ügyeiket is jól intézzék, amikor már ők sem lesznek képesek.
- Legyen meg a maradandó meghatalmazás egy példánya és tudni kell hogy hol tartjuk.

National Dementia Helpline 1800 100 500

dementia.org.au

Ezt a tájékoztató lapot az ausztrál kormány finanszírozza

Ki tud segíteni?

- Ügyvéd
- Ügyvédi szövetség vagy intézet, vagy jogi segély
- A nyilvános szószóló vagy gyám
- Dementia Australia

Végrendelet

Egy végrendelet arról rendelkezik, hogy hogyan kell az elhunyt személy hagyatékát elosztani.

Egy végrendelet csak akkor érvényes, ha a rendelkező tudja, hogy ez mit jelent. Ezért fontos, hogy ha egy demens egyén végrendeletet készített vagy változtat, ezt akkor tegye meg, amikor még jogilag képes arra, hogy aláírja.

Így kell előre tervezni:

- Legyen egy felrészített végrendelet
- Tudni kell, hogy hol van és hogy ki a végrehajtója

Ki tud segíteni?

- Ügyvéd
- Ügyvédi szövetség vagy intézet, vagy jogi segély
- Dementia Australia

Orvosi kezelésre vonatkozó döntés

Ha valaki elveszti a jogi képességét, hogy döntsön a saját orvosi kezeléséről, akkor helyette másnak kell ebben az ügyben dönteni. A legtöbb államban vagy területen ki lehet nevezni egy rokont vagy barátot, akiben megbízunk, hogy döntsön ebben az ügyben. Ha ezt nem tervezte meg előre, akkor egy bíróság fog erre a célra valakit kinevezni minden állam és terület törvénye szerint, hogy döntsön ebben az ügyben a demens egyénre vonatkozólag.

Kétfajta módon lehet arról rendelkezni, hogy hogyan szülessen orvosi kezelésre vonatkozó döntés:

- Egészségi ügyekre vonatkozó maradandó meghatalmazás. Ez lehetővé teszi, hogy a demens egyén kinevezzon egy személyt, aki egészségi ügyekben helyette dönt.
- Előzetes rendelkezés. Ez egy írott okmány, amely ismerteti, hogy mi a demens egyén kívánsága orvosi kezeléssel kapcsolatban.

Van olyan állam vagy terület, ahol ez az okmány más néven ismert, de az okmány rendeltetése ugyanaz.

Így kell előre tervezni:

- Intézzük el, hogy a demens egyénnek legyen alkalma arra, hogy egészségi ügyekre vonatkozó maradandó meghatalmazást vagy előzetes rendelkezést készítsen
- Legyen meg az okmány egy példánya és tudni kell, hogy hol tartjuk.

Ki tud segíteni?

- Ügyvéd
- Ügyvédi szövetség vagy intézet, vagy jogi segély
- A nyilvános szószóló vagy gyám
- Dementia Australia

Gyámság és ügyintézés

A legtöbb államban és területen van Gyámhatóság vagy bíróság, amely kinevezhet gyámot vagy ügyintézőt olyan egyén részére, aki nem képes már saját ügyében dönteni. Ha a demens egyén ügyeinek kezeléséből probléma adódik vagy az egyén érdekével kapcsolatos vita áll fenn, akkor érdemes talán kérelmezni, hogy gyámot vagy ügyintézőt nevezzenek ki.

Meg lehet beszélni az Dementia Australia szervezettel, hogy szükséges-e kérelmezni, hogy gyámot vagy ügyintézőt nevezzenek ki és hogy hogyan kell ezt elintézni.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

Dementia Australia támogatást, tájékoztatást, képzést és tanácsadást nyújt. Hívja az Országos Demencia Segélyvonalat a **1800 100 500**-as számon vagy keresse fel weboldalunkat a **dementia.org.au** címen.

Interpreter

Ha tolmácsra van szüksége hívja a Fordító és Tolmács Szolgálatot (Translating and Interpreting Service) a **131 450**-es számon.

Early planning

This Help Sheet discusses ways to plan ahead and organise financial and legal affairs and lists people and organisations that can help.

Dementia affects people differently. One person may begin to lose the ability to handle money or make competent business decisions at an early stage, while another person may keep these skills much longer.

However, sooner or later their abilities will decline and the person with dementia will be unable to make their own decisions about their financial and legal matters.

Planning ahead

Planning ahead can make it easier for families and carers to manage the affairs of a person with dementia. It may also mean that the person with dementia can participate in the planning and make sure that their wishes are carried out in the way that they would like.

Wherever possible, get advice while the person with dementia can still participate in the discussion and is legally competent to sign any documents.

Money matters

If a bank account is in joint names, the partner of the person with dementia can continue to operate it without any change in arrangements. However problems can occur if the person with dementia uses the account inappropriately or has accounts in their name only. To avoid these difficulties the person with dementia can give authority, while legally competent, for another person to operate the account. It is important to remember that this authority will be invalid if completed when the person is no longer legally competent. If they are unwilling to agree to a change of arrangement it may be helpful to consult the bank manager about a possible solution.

Planning ahead means:

- Having joint signatures on all financial accounts
- Discussing future financial affairs with a financial adviser
- Arranging how and when the person with dementia will access their finances

Who can help?

- Bank manager
- Accredited financial adviser
- Solicitor
- Dementia Australia

Enduring Power of Attorney

In most States and Territories a person can sign a document called an enduring power of attorney if they are legally competent at the time of signing. An enduring power of attorney is a legal arrangement that enables a nominated person to look after the financial affairs of another person should they become unable to do so. Many people have enduring powers of attorney regardless of any illness or diagnosis.

An ordinary, or general, power of attorney is also available but is only valid while a person is legally competent. An enduring power of attorney continues until the person's death, unless revoked.

One of the benefits of having an enduring power of attorney is that it allows the person with dementia to choose someone to act on their behalf in legal and financial matters when they are no longer able to do so themselves.

Planning ahead means:

- Ensuring that the person with dementia has the opportunity to consider making an enduring power of attorney if they don't already have one, as soon as possible after diagnosis and whilst they have the capacity to do so
- Ensuring that family and carers also have their own enduring powers of attorney to ensure that their affairs are well managed in case they also become incapable
- Having a copy of the enduring power of attorney, and knowing where it is kept

National Dementia Helpline 1800 100 500

dementia.org.au

This help sheet is funded by the Australian Government

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- The Public Advocate or Public Guardian
- Dementia Australia

Wills

A will gives instructions as to how the estate of a deceased person should be distributed.

A will is only legal if the person understands its implications, so it is essential that if the person with dementia wishes to make, or update their will, they do so while they are still competent to sign.

Planning ahead means:

- Having an up-to-date will
- Knowing who the executor is, and where the will is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- Dementia Australia

Decisions about medical treatment

If a person with dementia loses the legal capacity to make decisions about their medical treatment, someone else needs to make those decisions for them. In most States and Territories a trusted relative or friend can be appointed to make these decisions. If this has not been put in place, the law in every State and Territory allows a particular court to appoint someone to make decisions on behalf of the person with dementia.

Two types of tools are available to help plan ahead for decisions about medical treatment:

- An enduring power of attorney covering health matters. This allows the person with dementia to appoint a person to be a substitute decision-maker for medical decisions
- An advance directive. This is a written document expressing the wishes of the person with dementia about medical treatment

Different names may be used in some States and Territories, but the function of the document is much the same.

Planning ahead means:

- Ensuring the person with dementia has the opportunity to make an enduring power of attorney covering health matters or an advance directive
- Having a copy of the document, and knowing where it is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- The Public Advocate or Public Guardian
- Dementia Australia

Guardianship and Administration

In most States and Territories there is a Guardianship Board or Tribunal that can appoint a guardian or administrator for a person who is no longer able to make decisions for themselves. If there are problems dealing with the affairs of the person with dementia, or there is conflict about the person's best interests, an application for the appointment of a guardian or administrator may need to be considered.

Dementia Australia can be contacted to discuss whether an application to appoint a guardian or administrator may be needed, and how to go about it.

FURTHER INFORMATION

Dementia Australia offers support, information, education and counselling. Contact the National Dementia Helpline on **1800 100 500**, or visit our website at dementia.org.au

For language assistance phone the Translating and Interpreting Service on **131 450**